

MA'MER b. RÂŞİD

lunduğunu kaydetmektedir (*el-Fihrist*, s. 138). Ma'mer'in *el-Câmi'* dışındaki rivayetlerinin önemli bir kısmını Abdürrezzâk'ın ve diğer hadis imamlarının eserlerinden derlemek suretiyle ortaya koymak mümkündür.

Ma'mer b. Râşid'in hayatı ve *el-Câmi'* adlı eseriyle ilgili olarak Fuat Sezgin bir makale yazmış (bk. bibl.), Ebuzer Bozkurt *Ma'mer b. Râşid'in Hayatı ve Kitâbü'l-Câmi' İsimli Eseri* adlı bir doktora tezi hazırlamış (1980, AÜ İlahiyat Fakültesi), ayrıca Muhammed Re'fet Saîd bir çalışmasında Ma'mer'i pek çok yönden değerlendirmiştir (bk. bibl.).

BİBLİYOGRAFYA :

Ma'mer b. Râşid, *el-Câmi'* (Abdürrezzâk es-San'ânî, *el-Muşannef* içinde, nşr. Habîbürrahman el-A'zamî), Beyrut 1403/1983, X, 379; XI, 183; Abdürrezzâk es-San'ânî, *el-Muşannef* (nşr. Habîbürrahman el-A'zamî), Beyrut 1403/1983, III, 490; IV, 26; V, 313; Ali b. Ca'd, *el-Müsned*, Beyrut 1410, s. 159; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, V, 546-547; Ahmed b. Hanbel, *el-İlel* (Vasiyyullah), I, 132; II, 590; Buhârî, *et-Târîhu'l-kebir*, VII, 378; Müslim, *el-Künâ ve'l-esmâ'*, Medine 1404, I, 625; Ebû Dâvûd, *el-Merâsil* (nşr. Şuayb el-Arnaût), Beyrut 1408/1988, s. 130; İbn Ebû Hâtim, *el-Cerh ve't-ta'dil*, VIII, 255-256; İbn Hibbân, *es-Sikât*, VII, 484; İbnü'n-Nedîm, *el-Fihrist*, s. 138; Bâcî, *et-Ta'dil ve't-tecrîh li-men ħarrece lehü'l-Buhârî fi'l-Câmi'i's-şâhih* (nşr. Ebû Lübbâbe Hüseyin), Riyad 1406/1986, II, 742; İbn Semüre el-Ca'dî, *Tabakâtü fukahâ'i'l-Yemen* (nşr. Eymen Fuâd Seyyid), Kahire 1377/1957 → Beyrut, ts. (Dârü'l-kalem), s. 66; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, XXVIII, 303-311; Zehebî, *A'lâmü'n-nübelâ'*, V, 276-277; VII, 5-18; VIII, 11; a.mlf., *Tezkiretü'l-huffâz*, I, 190-191; a.mlf., *Mizânü'l-i'tidâl*, III, 193-194; a.mlf., *er-Ruvâtü's-şikâtü'l-mütekelleme fihim bimâ lâ yücibü reddehüm* (nşr. M. İbrâhîm el-Mevsilî), Beyrut 1992, s. 166; Süyûtî, *Tabakâtü'l-huffâz* (Lecne), s. 88-89; Kettânî, *er-Risâletü'l-müstetrafe*, s. 9, 41; Muhammed Hamîdullah, *Muhtasar Hadis Tarihî ve Sahife-i Hemmam b. Münebbih* (trc. Kemal Kuşçu), İstanbul 1967, s. 54; Sezgin, *GAS*, I, 99, 290-291; a.mlf., "Hadis Musannefâtının Mebde'i ve Ma'mer b. Râşid'in Câmi'i", *TM*, XII (1955), s. 115-134; Nisar Ahmed Faruqi, *Early Muslim Historiography*, Delhi 1979, s. 271-280; M. Re'fet Saîd, *Ma'mer b. Râşid eş-Şan'ânî: Meşâdirühü ve menhecühü ve eşerühü fi rivâyeti'l-ħadîs*, Riyad 1403/1983; Cezzâr, *Medâhîlül-l-mü'ellifin*, III, 1570-1572.

İBRAHİM HATİBOĞLU

MA'MERİYYE

(المعمريّة)

Muammeriyye olarak da bilinen ve Mu'tezile kelâmcılarından Muammer b. Abbâd'ın (ö. 215/830) mensuplarına verilen ad (bk. MUAMMER b. ABBÂD).

MA'MÜRETÜLAZİZ

(bk. ELAZİĞ).

MA'N b. ADİ

(معن بن عدى)

Ma'n b. Adî
b. el-Ced el-Belevî el-Aclânî
(ö. 12/633)

Sahâbî.

İkinci Akabe Biatı'nda (622) bulunduğu bilinmektedir. Hz. Peygamber Ma'n'ı hicretten sonra Hz. Ömer'in ağabeyi Zeyd b. Hattâb ile kardeş ilân etti. Bedir Gazvesi başta olmak üzere Resûl-i Ekrem'in bütün savaşlarına katıldı. Bedir Gazvesi'nde elde edilen ganimetler dağıtılırken pay almak istemediyse de Resûlullah'ın almasını söylemesi üzerine kabul etti ve bu gazvede şehid olan Mübeşşir b. Abdül-münzir'in hissesini ailesine ulaştırma görevini de Hz. Peygamber ona verdi. Münafıklar tarafından inşa edilen Mescid-i Dirâr'ın yıkılması için Resûl-i Ekrem'in görevlendirdiği (9/630) sahâbilerden biri de Ma'n b. Adî'dir. Ayrıca İslâmiyet'ten önce okuma yazma bilen çok az kişiden biri olduğu için Resûlullah'ın vahiy kâtipleri arasında yer alıyordu. Hz. Peygamber'in vefatı sırasında fitnelerle karşılaşmaktan korkan müslümanların, "Keşke Resûlullah'tan önce ölseydik" diye ağlaştıklarını görünce Ma'n, Resûl-i Ekrem'in sağlığında olduğu gibi vefatından sonra da ona bağlılığını göstermek için kendisinden önce ölmeyi arzu etmeyeceğini söylemiştir (İbn Sa'd, III, 465).

Hz. Peygamber'in vefatı üzerine ensarın hemen toplanıp aralarından birini halife seçmek istedikleri sırada oraya gelen muhacirlerle aralarında tartışma çıkmış, bu esnada Ma'n yaptığı konuşmalarla ortalığı yatıştırdığı gibi Hz. Ebû Bekir'in halife seçilmesinde de önemli rolü olmuştur. Hz. Ebû Bekir'in halifeliği döneminde Müseylimetülkezzâb'a karşı yapılan Yemâme savaşı sırasında kumandan olan Hâlid b. Velîd 100 atlıdan oluşan bir öncü birliğin başına Ma'n'ı tayin etmişti. Bu savaşta büyük yararlıklar gösteren Ma'n, bir ara müslüman askerlerin bozguna uğraması karşısında ileriye atılarak, "Ey ensar, Allah için düşmanınıza karşı savaşmak üzere geri dönün!" diye bağırması, öncülüğünü bizzat yaptığı bu saldırı esnasında zor durumdaki askerlerden bazıla-

rını kurtarmasına rağmen sonunda Zeyd b. Hattâb ile birlikte şehid olmuştur (Rebûlevvel 12 / Mayıs – Haziran 633).

BİBLİYOGRAFYA :

Vâkıdî, *Kitâbü'r-Ridde* (nşr. Muhammed Hamîdullah), Paris 1409/1989, s. 22, 26; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, III, 377, 456, 460, 465, 474; İbn Abdülber, *el-İstî'âb* (Bicâvî), IV, 1441-1442; İbnü'l-Esir, *Üsdü'l-gâbe* (Bennâ), V, 238; Zehebî, *A'lâmü'n-nübelâ'*, I, 320-321; İbn Hacer, *el-İşâbe*, III, 429; Hamîdullah, *İslâm Peygamberi* (Tuğ), II, 1107, 1109; Abdülhay el-Kettânî, *et-Terâtibü'l-idâriyye* (Özel), II, 67, 305; M. Mustafa el-A'zamî, *Küttâbü'n-nebî*, Riyad 1401/1981, s. 105.

HABİL NAZLIGÜL

MA'N b. EVS

(معن بن أوس)

Ma'n b. Evs b. Nasr b. Ziyâd el-Müzenî
(ö. 64/684 [?])

Muhadram şair.

Mudar kabilesinin Müzeyne koluna mensuptur. Medine ile Mekke arasında bulunan, toprakları verimli bir bölgede yerleşmiş varlıklı bir ailenin çocuğudur. Gençlik döneminin bir kısmını Câhiliye devrinde geçirdiği ve bu sırada kabilesinin katıldığı savaşlara şahit olduğu kaydedilir (Ömer Ferruh, I, 418). Medine'de hurmalıkları, başka yerlerde arazileriyle deve sürüleri bulunan Ma'n ticaret hayatına atılarak Şam, Irak (Basra) ve Hicaz'a seyahat etti. Gittiği yerlerde birçok evlilik yaptı, bunlardan hep kız evladı dünyaya geldi. Câhiliye geleneğine rağmen kızlarını bağrına basmış, kız çocuğu olduğu için üzülenleri de teselli etmiştir. Ticaret için uzakta bulunduğu sırada bağları ve arazisi gasbedilen Ma'n, ticaretten kazandıklarını da tüketince hayatının son yıllarını sefalet içinde geçirdi. Onun Hz. Peygamber'le görüşüp fetih ve gazvelere katıldığına dair bir kayıt bulunmamaktadır. Mekke'nin fethinden önce müslüman olduğu ve kabilesi Müzeyne'den bir grupla birlikte Huneyn Gazvesi'ne iştirak ettiği ileri sürülürse de (Brockelmann, I, 72) bu kesin değildir. İslâm'a ne zaman girdiği bilinmeyen Ma'n, Abdullah b. Cahş, Ömer b. Ebû Seleme gibi birçok sahâbîye metkiye yazmış, Hz. Ömer ile görüşüp ona da bir kaside takdim etmiştir. Muâviye b. Ebû Süfyân ile de görüştüğü, Muâviye'nin onun şiirlerini çok beğendiği kaydedilir (Abdülkâdir el-Bağdâdî, VII, 260). Birçok olaya şahit olmasına rağmen şiirlerinde bu konuda hiçbir işarete rastlanmaz. Bu-